

פלאי מעשה יעקב אבינו שקיבץ י"ב אבנים כנגד י"ב שבטים שבנס נעשו אבן אחת

נמצינו למדים מזה, כי אבנים הללו לא היו סתם אבנים, אלא י"ב אבנים שבחר יעקב אבינו בקפידה גדולה, מכוונות כנגד י"ב השבטים שעתידיים להיות השורש לכל עם ישראל עד סוף כל הדורות הכלולים מי"ב השבטים, והוסיף לעשות לעצמו סימן ומבחן: "אם מתאחות הן שנים עשר אבנים זו לזו, יודע אני שאני מעמיד י"ב שבטים", והקב"ה מילא את בקשתו להודיע לו שיזכה להעמיד י"ב שבטים: "כיון שנתאחו י"ב אבנים זו לזו ידע שהוא מעמיד י"ב שבטים".

הנה כי כן באורם נראה אור להבין ענין האבנים שהיו מריבות זו עם זו, שהכוונה בזה על נשמות ישראל המתחלקות לי"ב שבטים כנגד י"ב אבנים הללו, שכל אחד מהם יש לו דרך מיוחדת בתורה ובעבודת ה', כמו שכתב מאורו של עולם רבינו ה"ח"תם סופר" (ריש פרשת שופטים):

"ידוע מהאר"י (שער הכוונות) בדרוש עלינו לשבח דף נ טור ד ד"ה ואמנם) די"ב שיערים יש בשמים למנהגי י"ב שבטי ישראל, שעולה תפלתם שם כל אחד אל שערו, והנה כן הוא הורדת ההשפעה ושכל העיוני בחלקי התורה, יש לכל שבט שערו וצינורו להורדת שפעו על דרך (תפלת שבת בברכה האמצעית) ותן חלקנו בתורתך".

לכן השתוקקה כל אחת מי"ב האבנים שהן מכוונות כנגד י"ב השבטים: "עלי יניח צדיק את ראשו", כלומר שיעקב אבינו ראש ושורש הקדושה שממנו יצאו י"ב השבטים, יניח עליו את ראשו ומחשבתו לקבל את דרכו בתורה ובעבודת ה', ויוציא אותו מביתו של לבן הארמי אשר נשמות השבטים היו שקועות שם, עד שבא יעקב ונשא לנשים את רחל ולאה ואת בלהה וזלפה, שהולידו את י"ב השבטים שהוציא יעקב מביתו של לבן הארמי.

אולם יעקב אבינו ידע ברוח הקודש, כי הן אמת שכל אחד יש לו את הדרך שלו בעבודת ה', אבל תכלית העבודה היא שיתאחדו כולם בכוונה אחת לעבוד את ה' אחד, כמו שכתוב (במדבר טו-

השכים בבוקר העמיד אותה מצבה ויצק שמן על ראשה, זכר לנס הגדול שנעשה לו בהר המוריה.

ובכן דבר בעתו מה טוב להתבונן במה שפירש רש"י, כי הסיבה שלקח יעקב מאבני המקום ושם אותן מראשותיו: "עשאן כמין מרזב סביב לראשו, שירא מפני חיות רעות". וצריך ביאור מדוע עשה כמין מרזב סביב לראשו ולא סביב כל גופו, הלא חיות רעות אינן מבחינות בין הראש לשאר איברי הגוף. זאת ועוד, לשם מה עשה הקב"ה נס שכל האבנים נעשו אבן אחת, הלא כלל גדול הוא שאין הקב"ה עושה נס לשנות את הטבע בחינם.

עוד ראוי להתבונן בתפלתו של יעקב אבינו, אחרי שהתעורר משנתו ומן המחזה הנורא שראה בחלומו (שם ט): "וידר יעקב נדר לאמר, אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך, ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים". ופירש רש"י: "והיה ה' לי לאלקים, שיחול שמו עלי מתחילה ועד סוף, שלא ימצא פסול בזרע". ובהשקפה הראשונה דברי רש"י הם כחידה סתומה, איפה מצא רמז בארבע מילים הללו שאמר יעקב: "והיה ה' לי לאלקים", שהתכוון להתפלל שיחול עליו שמו של הקב"ה מתחילה ועד סוף, שלא ימצא פסול בזרעו.

יעקב לקח י"ב אבנים כנגד י"ב שבטים

פתח דברינו יאיר לבאר כל זה, על פי מה שגילו חכמינו ז"ל ענין האבנים שלקח יעקב, ולשם מה עשה הקב"ה נס שיתאחדו כולן לאבן אחת, וכך דרשו במדרש (ב"ר סח-יא):

"ויקח מאבני המקום, רבי יהודה אמר, שנים עשרה אבנים נטל, כך גזר הקב"ה שהוא [יעקב] מעמיד שנים עשר שבטים, אמר [יעקב], אברהם לא העמידן, יצחק לא העמידן, אני - אם מתאחות הן שנים עשר אבנים זו לזו, יודע אני שאני מעמיד י"ב שבטים, כיון שנתאחו י"ב אבנים זו לזו ידע שהוא מעמיד י"ב שבטים".

בפרשתנו פרשת ויצא (בראשית כח-י): "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא". ופירש רש"י: "וישם מראשותיו, עשאן כמין מרזב סביב לראשו, שירא מפני חיות רעות, התחילו מריבות זו עם זו, זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו, וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשאן הקב"ה אבן אחת, וזה שנאמר (שם יח) ויקח את האבן אשר שם מראשותיו".

אמת מה נהדר היה מראהו של יעקב אבינו, לפני שלושת אלפים וחמש מאות ותשעים ואחת שנה, בשנת ב' אלפים קפ"ה לבריאת העולם [כמבואר ב"סדר הדורות"], בהיותו בן שבעים ושבע שנים, כאשר הוא שופך כמים את לבו נוכח פני ה' על הר המוריה, במקום שהתפללו בו אבותיו אברהם ויצחק, במקום שעקד אברהם זקיניו את יצחק אביו על גבי המזבח, במקום שעתידיים ישראל זרעו לבנות את שני בתי המקדשות, ובגאולה העתידה יבנה שם מלך המשיח את בית המקדש השלישי.

היה זה אחרי שחזר יעקב מחרן כדי להתפלל באותו מקום שהתפללו בו אבותיו אברהם ויצחק, ומיד אחרי תפלתו ביקש לחזור לחרן, אך הקב"ה השקיע את השמש שעתיים לפני הזמן, חשכת הלילה שעטפה אותו מנעה ממנו לחזור לחרן, כמו שכתוב: "וילן שם כי בא השמש", ודרשו חכמינו ז"ל בגמרא (חולין צא): "כד צלי בעי למיהדר, אמר הקב"ה צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה, מיד בא השמש".

מה נהדר היה אילו היינו יכולים לראות, איך יעקב אבינו מציע את מיטתו כדי לישון בלילה ההוא על הר המוריה, איך הוא בוחר לו בקפידה מאבני המקום כדי להניחם מראשותיו. היינו זוכים לשמוע איך אבנים הללו מריבות זו עם זו, כאשר כל אחת אומרת: "עלי יניח צדיק את ראשו", עד שעשה הקב"ה נס וכל י"ב האבנים נהפכו לאבן אחת שהניח יעקב מראשותיו באותו לילה, וכאשר

מדרשו: יעקב אבינו לקח י"ב אבנים ואמר:

"אם מתאחות הן יודע אני שאני מעמיד י"ב שבטים"

פרקי דרבי אליעזר: הקב"ה שיקע את האבן של יעקב מתחת לקדשי הקדשים במקום שממנו הושתת העולם

יעקב לקח י"ב אבנים כנגד י"ב שבטים שהם כנגד י"ב צירופי הוי"ה ועשאן כמין מרזב סביב לראשו לשמירה

יעקב התפלל: "שיחול שמו עלי מתחילה ועד סוף", מן הצירוף הראשון של השם הוי"ה עד הצירוף האחרון

באותו מקום שממנו הושתת העולם. ולפי זה מה ששינינו במשנה: "אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים ושתייה היתה נקראת". הכוונה בזה שהנביאים בחרו איזו אבן וקידשו אותה בקדושה גדולה, והעמידו את האבן בקדשי הקדשים כנגד אבן השתיה של יעקב אבינו ששיקעה הקב"ה בעמקי תהומות, ונקראת "אבן שתיה" בהיותה כנגד המקום שמשם הושתת העולם.

אבן השתיה היא האחדות של י"ב השבטים

על פי האמור יפתח לנו שערי אורה להבין, הטעם שבחר הקב"ה באבן של יעקב לשקעה בעמקי תהומות באותו מקום שממנו הושתת העולם. כמו שפירש הגה"ק בעל "שבט מוסר" ו"מדרש תלפיות" בפירושו "ולא עוד אלא" על הפרקי דרבי אליעזר (ס), והנה לשון קדשו:

"יש לחקור מה כל החרדה הזאת על האבן זה, שטבעה הקב"ה עד עמקי תהומות וכל האמור. אמנם כיון שהאבן הזאת בא לרמוז על י"ב שבטים וכולם באחדות כמדובר לעיל, לכן עשאה הקב"ה יסוד העולם לרמוז שבשבים העולם עומד... כדברי רבותינו ז"ל (שמו"ר לא-ט) בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית, ולכן כיון שהאבן הזאת הם י"ב אבנים שנתחברו למספר בני ישראל שבשבים נברא העולם, הניחה הקב"ה ביסוד העולם כאילו הם הסובלים את העולם בעמודים אלו שהבית נכון עליהם."

ויש לבאר ענין זה ביתר שאת על פי מאמרים בפסיקתא רבתי (פרשה ד אות א):

"כל מה שברא הקב"ה בזכות השבטים ברא, אתה מוצא שנים עשר חודש בשנה, שנים עשר מזלות ברקיע, שנים עשרה שעות ליום ושנים עשרה שעות לילה. אמור הקב"ה אפילו העליונים והתחתונים לא בראתי אלא בזכות השבטים, שכך כתוב (ישעיה ס-ב) את כל אלה ידי עשתה, בזכות (בראשית מט-כח) כל אלה שבטי ישראל שנים עשר."

אשתיל עלמא, ואת אמרת 'אשר שמת' דמשמע דיעקב שוי לה השתא, וכתבי ויקח את האבן אשר שם מראשותיו". [ותירץ הזוהר בדרך נסתר].

הקב"ה הטביע את האבן בעמקי תהומות

אמנם בביאור הרד"ל על הפרקי דרבי אליעזר (פרק לה אות ט) מיישב קושיית הזוהר בטוב טעם ודעת, על פי מה שמבואר בפרקי דרבי אליעזר (שם) וכן הוא במדרש "שוחר טוב" (תהלים צא), כדברי הזוהר הקדוש כי האבן של יעקב נעשית אבן שתיה, אלא שהענין מבואר שם ביתר הרחבה, והנה הם דברי הפרקי דרבי אליעזר:

"לקח יעקב שתים עשרה אבנים מאבני המזבח שנעקד עליו יצחק אביו, וישם אותם מראשותיו באותו מקום, להודיעו שעתידין לעמוד ממנו שנים עשר שבטים, ונעשו כולן אבן אחת להודיעו שכולם עתידיים להיות גוי אחד בארץ, שנאמר (דברי הימים א יז-כא) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ... וישב יעקב ללקוט את האבנים ומצא אותם כולם אבן אחת, ושם אותה מצבה בתוך המקום, וירד לו שמן מן השמים ויצק עליה שנאמר ויצוק שמן על ראשה."

מה עשה הקב"ה, נטה רגל ימינו וטבעה האבן עד עמקי תהומות, ועשה אותה סניף לארץ כאדם שעושה סניף לכיפה, לפיכך נקראת אבן השתיה, שמשם הוא טבור הארץ, ומשם נמתחה כל הארץ, ועליה היכל ה' עומד, שנאמר והאבן הזאת אשר שמת מצבה יהיה בית אלקים, ונפל יעקב על פניו ארצה לפני אבן השתיה, והיה מתפלל לפני הקב"ה ואמר, רבון כל העולמים אם תשיבני למקום הזה בשלום, אזבחה לפניך זבחי תודות ועולות, שנאמר וידר יעקב נדר לאמור."

נמצינו למדים מזה כי אבן השתיה של יעקב אינה עומדת מגולה בקדשי הקדשים, אלא הקב"ה שיקעה בעמקי תהומות בפנימיות הארץ בשורש המקום שמשם הושתת העולם, ומה שנקראת אבן השתיה היינו משום שהיא נמצאת

(טז): "תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם", לכן עשה לעצמו סימן: "אם מתאחות הן שנים עשר אבנים זו לזו, יודע אני שאני מעמיד י"ב שבטים", כי כך ראוי לזרע ישראל להתאחד יחד לעבוד את ה' אחד, "כיון שנתאחו י"ב אבנים זו לזו ידע שהוא מעמיד י"ב שבטים".

האבן של יעקב היא אבן השתיה שהיתה בבית המקדש

ועתה בא וראה כי על פי האמור יפתח לנו פתח להבין, דברים נפלאים שנעשו עם האבן הזאת ששם יעקב מראשותיו, ונפתח במה שבחר יעקב להעמיד אותה מצבה וקבע אותה להיות "בית אלקים", כמו שכתוב (בראשית כח-יח):

"וישכם יעקב בבוקר ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצבה ויצוק שמן על ראשה... וידר יעקב נדר לאמר, אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, ושבתני בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים, והאבן הזאת אשר שמת מצבה יהיה בית אלקים, וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך".

וצריך ביאור להבין מה שאמר יעקב כי האבן הזאת אשר שם מצבה תהיה "בית אלקים", איך יכול גוש אבן להיות "בית אלקים". אך הביאור על כך הוא כמו שכתב ה"אור החיים" הקדוש: "והאבן הזאת אשר שמת מצבה יהיה בית אלקים, יראה כי היא זו אבן השתיה שהזמינו למקדש". וכונתו על מה ששינינו במשנה (יומא נג:) כי בקדשי הקדשים תחת הארון: "אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים ושתייה היתה נקראת". ומפרש בגמרא (שם נד): "תנא שממנה הושתת העולם".

לפי זה מפרש ה"אור החיים", כי הקב"ה הזמין ליעקב את אבן השתיה שישן עליה במקום המקדש, ואחר כך קבעו את האבן הזאת בתוך קדשי הקדשים, וכבר העירו המפרשים שענין זה מפורש בזוהר הקדוש (פרשת נח עב): "והאבן הזאת אשר שמת מצבה יהיה בית אלקים, דדא אבן שתיה". הנה כי כן זהו שאמר יעקב כי האבן הזאת תהיה "בית אלקים", כי ראה ברוח הקודש שיקבע אותה הקב"ה בעמקי התהומות [כמבואר להלן] במקום המקדש.

אמנם יש לתמוה על כך, איך אפשר לומר שהאבן של יעקב היא אבן השתיה שהיתה בקדשי הקדשים, הלא מאחר שנקראת אבן "שתיה" כי ממנה הושתת העולם, נמצא כי האבן כבר היתה שם מיום בריאת העולם לפני שעשאה יעקב מצבה. וכבר נתקשה בכך בזוהר הקדוש (שם): "היך אפשר, דהא אבן שתיה עד לא אתברי עלמא הות ומנה

הרחמים ושתפה למדת הדין, כמו שכתוב: "ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים".

הנה כי כן זהו פירוש הכתוב: "מציון מכלל יופי אלקים הופיע", היינו בבית המקדש שמשם התחילה הנקודה הראשונה של בריאת העולם, שם מופיע השם אלקים שהוא דין שעל כך כתוב: "בראשית ברא אלקים", שבתחילת הבריאה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין. וזהו גם כן פירוש הכתוב (תהלים סח-לח): "נורא אלקים ממקדשיך". כי במקום המקדש שמשם התחילה בריאת העולם שולט בו שם אלקים שהוא מדת הדין. אלו תוכן דברי ה"כבוד חכמים".

מוסיף על כך ה"ישמח משה" לפרש כמין חומר את הפסוקים בפרשתנו (בראשית כח-ב): "ויחלום והנה סולם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו", על פי המבואר במדרש (ב"ר סח-יב) שהראה לו הקב"ה את עבודת בית המקדש:

"והנה סולם, זה הכבש [שעולים בו למזבח], מוצב ארצה, זה מזבח (שמות כ-כא) מזבח אדמה תעשה לי, וראשו מגיע השמימה, אלו הקרבנות שריחן עולה לשמים, והנה מלאכי אלקים, אלו כהנים גדולים, עולין ויורדין בו, שהם עולים ויורדים בכבש, והנה ה' נצב עליו (עמוס ט-א) ראיתי את ה' נצב על המזבח".

וזהו שראה יעקב בחלום: "והנה מלאכי אלקים", שהם שלוחי מדת הדין, "עולים ויורדים בו", בבית המקדש שהדין שולט שם, אך בנוסף על כך ראה יעקב חידוש גדול, "והנה ה' ניצב עליו", לשמור עליו בשם הוי"ה שהוא מדת הרחמים. "וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי", כי עד הנה ידעתי שבמקום המקדש שולט הדין בבחינת: "נורא אלקים ממקדשיך", ועתה נתברר לי ששורה שם גם השם הוי"ה מדת הרחמים.

אך עם כל זה נתמלא פחד ורעדה מקדושת המקום, "ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים", ששולט בו שם אלקים שהוא מדת הדין, והטעם לכך הוא, "וזה שער השמים", כי כאן במקום המקדש הוא השער והתחלת הבריאה שברא הקב"ה את העולם, לכן שולטת בו המחשבה הראשונה של הקב"ה לברוא את העולם במדת הדין עכדה"ק.

והנה ה"ישמח משה" לא ביאר לנו, איך באמת ראה יעקב במקום המקדש: "והנה ה' נצב עליו", בשם הוי"ה שהוא מדת הרחמים, שהרי במקום המקדש שולט השם אלקים בבחינת: "נורא אלקים ממקדשיך". [במקום אחר ביארנו כי ענין זה נעשה

ישמח משה: בבית המקדש שמשם התחילה הבריאה נשארה מחשבתו של הקב"ה לברוא את העולם במדת הדין

"נורא אלקים ממקדשיך", במקום המקדש שולט הדין כפי שעלתה במחשבתו לברוא העולם במדת הדין

זרע קודש: צדיקים ממתיקים את הדין של שם אלקים על ידי הרחמים של י"ב צירופי השם הוי"ה

יעקב אבינו לקח י"ב אבנים כנגד י"ב צירופי הוי"ה, כדי להמתיק את מדת הדין השורה במקום המקדש

"מציון מכלל יופי אלקים הופיע"

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה שפירש רש"י: "ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו, עשאן כמין מרזב סביב לראשו שירא מפני חיות רעות", על פי הקדמה יקרה מאירת עינים שהביא ה"ישמח משה" (פרשתנו ד"ה ויצא יעקב) בשם ספר "כבוד חכמים" על האגדות של התלמוד הירושלמי (ברכות פ"ד סימן כב), לפרש הפסוק (תהלים נב-ב): "מציון מכלל יופי אלקים הופיע", וצריך ביאור מה שהזכיר על ציון שם "אלקים" שהוא מדת הדין.

וביאר הענין על פי מה שמבואר בגמרא (יומא נד:) הטעם שהאבן שהיתה בקדשי הקדשים נקראת "אבן שתיה", כי ממנה הושתת העולם, ומפרש בגמרא כי דבר זה עולה יפה כמי שאומר: "מציון נברא העולם, דתניא רבי אליעזר אומר עולם מאמצעיתו נברא". כלומר שהתחלת בריאת העולם היתה ממקום קדשי הקדשים שהוא אמצע העולם, ומשם התפשטה והתרחבה הבריאה לכל קצווי העולם. ומביא הגמרא ראייה לכך ממה שכתוב: "מציון מכלל יופי אלקים הופיע" – "ממנו מוכלל יפיו של עולם", כלומר מבית המקדש שהיה בציון.

והנה ידוע מה שפירש רש"י (בראשית א-א): "בראשית ברא אלקים, ולא אמר ברא ה', שבתחילה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים, והקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין, והיינו דכתיב (שם ב-ד) ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים". לפי זה אומר ה"כבוד חכמים" חידוש נפלא, כי מחשבתו הראשונה של הקב"ה לברוא את העולם במדת הדין לא נתבטלה לגמרי, שהרי כלל גדול הוא (ישעיה מ-ח): "ודבר אלקינו יקום לעולם".

אלא הכוונה בזה כי אותה מחשבה הראשונה שעלתה אצל הקב"ה בתחילה לברוא את העולם במדת הדין, קיימת ועומדת בנקודה הראשונה של בריאת העולם שהיא במקום המקדש, אלא שאחר כך כשנתפשטה הבריאה משם לכל העולם, ראה הקב"ה שאין העולם מתקיים והקדים מדת

הרי מבואר כי י"ב השבטים שמהם מורכב כלל ישראל, הם י"ב צינורות השפע לכל מה שברא הקב"ה בעולם: "שנים עשר חודש בשנה, שנים עשר מזלות ברקיע, שנים עשרה שעות ליום ושנים עשרה שעות לילה". הנה כי כן מטעם זה לקח יעקב י"ב אבנים כנגד י"ב השבטים, שהם שורש לכל הבריאה כולה שנבראה בזכותם, ועשה לעצמו סימן שאם יתאחדו הרי זה סימן שהוא עתיד להולידם בעולם, וכאשר נתאחדו ונעשו אבן אחת, השקיע אותה הקב"ה בעמקי התהומות במקום שממנו הושתת העולם, כי כל הבריאה נבראה ומתקיימת בזכותם.

ויש להוסיף תבלין לבאר מה שבחר הקב"ה לקחת אותה אבן, שהיתה תחילה י"ב אבנים נפרדות שנתאחדו לאבן אחת בדרך נס, ושיקעה בעמקי התהומות בבית המקדש תחת קדשי הקדשים במקום שממנו הושתת העולם, על פי מה ששינו בגמרא (יומא ט:):

"מקדש ראשון מפני מה חרב, מפני שלשה דברים שהיו בו, עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים... אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצוות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות, עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים".

הרי מבואר כי הקיום של בית המקדש הוא רק בתנאי שיש אחדות ואהבה בין ישראל, הנה כי כן מטעם זה בחר הקב"ה לקחת את האבן שנתאחדה מיי"ב האבנים, שהיא רמז על כלל ישראל המורכב מיי"ב השבטים שצריכים להיות באחדות, ושיקעה בעמקי התהומות כנגד קדשי הקדשים במקום שממנו הושתת העולם, להורות בכך כי היסוד והקיום של בית המקדש הוא רק בזכות האחדות בבחינת האבן האחת של יעקב, אבל כאשר פרצה שנאת חנם בישראל שגרמה לפירוד בין איש לרעהו, פגמו בכך באבן השתיה שהיא רמז על הצורך באחדות, ועל ידי זה לא היה בית המקדש יכול להתקיים.

בעקידת יצחק במקום המקדש, כי על ידי שנעקד יצחק לפני אברהם נעקדה ונכנעה מדת הדין לפני מדת החסד, וזהו פירוש הכתוב בפרשת העקידה (בראשית כב-ד): "ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמרו היום בהר ה' יראה". התפלל שיתגלה הקב"ה במקום המקדש גם בשם הוי"ה מדת הרחמים, ועוד חזון למועד להרחיב בזה].

י"ב אבנים כנגד י"ב צירופי השם הוי"ה

רחש לבי דבר טוב לבאר הענין בזה על פי שלוש הקדמות יקרות. הקדמה א', מבואר בספרים הקדושים כי המספר של י"ב השבטים מכון כנגד המספר של י"ב צירופים שיש לשם הוי"ה ברוך הוא, ומקור הדבר ב"שערי אורה" (שער ז): "ולפי שזכה יעקב להיות שם הוי"ה נקרא עליו, זכה לצאת ממנו י"ב שבטים צדיקים, כנגד י"ב צירופים של שם הוי"ה". וכן ביאר הרקאנאטי" (פרשת תצוה) ענין י"ב האבנים שהיו בחושן שהיה חקוק עליהן שמות י"ב השבטים:

"ודע והבן עוד כי השם הגדול יתברך יש בו י"ב צירופים ולא יותר... וכל הצירופים האלו מורים על ההויה וסוד מציאות השי"ת... וכנגד י"ב צירופים אלו כאן י"ב שבטים, כל שבט יש לו חותם אחד מאלו השנים עשר, כמה דאת אמר (דניאל ט-ט) כי שמך נקרא על עירך ועל עמך".

הקדמה ב', מבואר ב"זרע קודש" להרה"ק מראפשיץ זי"ע (פרשת בא ופרשת בשלח), כי המתקת הדין משם אלקים היא על ידי י"ב צירופי השם הוי"ה, ומפרש לפי זה הפסוקים בפרשת ויחי (בראשית מח-ח): "וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה [רש"י]: "מהיכן יצאו אלו שאינן ראויין לברכה", ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלקים בזה, ויאמר קחם נא אלי ואברכם".

הביאור בזה, כי יעקב אבינו ראה שמדת הדין שולטת עליהם, לכן אמר מ"י אל"ה שהן אותיות שם אלהים ששורה עליהם משום שאינם ראויים לברכה, על כך השיב לו יוסף שכבר המתיק את הדין של שם אלקים על ידי י"ב צירופי השם הוי"ה, וזהו שאמר: "בני הם אשר נתן לי אלקים", הכח להמתיק את הדין של שם אלקים, "בוה" – ז"ה בגימטריא י"ב היינו על ידי י"ב צירופי השם הוי"ה, והנה הדברים בלשון קדשו (פרשת בשלח):

"ולכן נקרא הצדיק ז"ה גימטריא י"ב, שמתקן ה"ב צירופי הוי"ה, וזהו שאמרו חז"ל (ברכות ז): על פסוק (קהלת יב-ג) כי זה כל האדם, כל העולם לא נברא רק לצוות לזה... וזהו שאמר יעקב כשראה את בני

יוסף מ"י אל"ה אותיות אלהים, שראה שהם בחינת גבורות ודינים כמו שפירש רש"י שראה רשעים יצאו מהם, והשיב יוסף, אשר נתן לי אלקים בזה, שהאלקים נמתק בז"ה גימטריא י"ב הויות".

הקדמה ג', מבואר ב"שער הכוונות" לרבינו האריז"ל (ר"ה דרוש ז): "וכלל זה יהיה בידך כי כל כפיית וביטול הדינין והתמתקותם אינם אלא על ידי שורשם ממש". וכן מבואר עוד (שם יום הכיפורים דרוש ז): "כי אין הדינין נמתקים אלא על ידי מקורם ושורשם". נמצא לפי זה שצריך להמתיק את הדין בשורשו היינו במקום המקדש ששם הוא שורש הדין, שעלה במחשבתו של הקב"ה לברוא את העולם במדת הדין.

י"ב אבנים במקום המקדש כדי להמתיק הדין בשורשו

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין המעשה הנשגב וכוונתו העמוקה של יעקב אבינו במקום המקדש, לקבץ י"ב אבנים כנגד י"ב שבטים שהם כנגד י"ב צירופי השם הוי"ה, כי ביקש להמתיק בכך את הדין של שם אלקים בשורשו במקום המקדש, הנה כי כן מטעם זה מיד אחרי שלקח את י"ב האבנים במקום המקדש כדי להמתיק הדין, ראה בחלום מצד אחד: "והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו", שהם שלוחי מדת הדין, אך מצד שני לרגל י"ב האבנים שקיבץ כנגד י"ב צירופי השם ראה, "והנה ה' נצב עליו", השם הוי"ה עומד עליו עם י"ב צירופיו.

והנה כאשר חיפשתי למצוא סימוכין לרעיון זה, מצאתי את שאהבה נפשי אחזתיו ולא ארפנו, מה שכתב המקובל האלקי בעל "מגלה עמוקות" (פרשתו ד"ה ויצא צירופי אותיות), כי בחלומו של יעקב הראה לו הקב"ה י"ב צירופי הוי"ה, והנה הדברים בלשון קדשו:

"ויצא יעקב מבאר שבע סופי תיבות ארבע, הראה לו צרופי שם ב"ן ד' שהם י"ב, יעקב בגימטריא ז' הויות, זה סוד ויצא יעקב מבאר שבע ויפגע במקום, סוד סלם ה' הויות כי סל"ם בגימטריא ה' הויות, [ביחד הם] י"ב הויות... לכן לקח י"ב אבנים שנתאחו יחד, כי יוליד י"ב בניים שיהיה לכל אחד צירוף של שם בן ד'".

הרי לנו דברים ברורים כי יקב לקח י"ב אבנים, כנגד י"ב בניו השבטים שהם כנגד י"ב צירופי השם הוי"ה, זאת ועוד, כי מטעם זה הראה הקב"ה ליעקב בחלום כל י"ב הצירופים, שכן יעקב בגימטריא ז' פעמים הוי"ה, והראה

לו בחלום סל"ם בגימטריא ה' פעמים שם הוי"ה, וביחד הם י"ב צירופי הוי"ה. ולפי דרכנו התכוון יעקב להמתיק את הדין במקום המקדש על ידי י"ב צירופים של רחמים, ולכן נתגלה אליו הקב"ה במקום המקדש ב"ב צירופים אלו.

על פי האמור ירווח לנו להבין מה שפירש רש"י, כי מה שלקח יעקב מאבני המקום וישם מראשותיו: "עשאן כמין מרזב סביב לראשו, שירא מפני חיות רעות", הכוונה בזה על פי הידוע כי כאשר ח"ו מתעורר הדין בעולם מתעוררים המקטרגים שהם בבחינת "חיות רעות" לקטרג על ישראל, והעצה על כך היא להמתיק את הדין לרחמים.

הנה כי כן מטעם זה הקדים יעקב אבינו רפואה למכה, ולקח מאבני המקום י"ב אבנים שהן כנגד י"ב השבטים המכוונים כנגד י"ב צירופי השם הוי"ה הממתקים את הדין, ושם אותן כמין מרזב סביב לראשו לשמור עליו מחיות רעות, כי השם הוי"ה עם י"ב צירופיו הם שמירה על האדם, כמו שכתוב (תהלים קמא-כ): "שומר ה' את כל אוהביו ואת כל הרשעים ישמיד". וכן כתוב (תהלים קכא-ז): "ה' ישמרך מכל רע ישמור את נפשך, ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם".

כיון שבאנו לידי כך הנה מה טוב ומה נעים להבין בזה הטעם, שלקח הקב"ה את האבן של יעקב שנתאחדה מכל י"ב האבנים, ושיקעה בעמקי התהומות כנגד קדשי הקדשים במקום שממנו הושתת העולם, כי מאחר שמשם הושתת העולם נמצא כי מחשבתו הראשונה של הקב"ה לברוא את העולם במדת הדין נתקיימה שם, לכן קבע הקב"ה את האבן הכלולה מ"ב אבנים המכוונות כנגד י"ב צירופי השם הוי"ה, כדי להמתיק את הדין במקום המקדש.

מעתה הרווחנו להבין מה שהתפלל יעקב: "והיה ה' לי לאלקים", שביקש מהקב"ה שחפץ ה' בידו יצליח להמתיק את הדין משם אלקים על ידי י"ב צירופים של השם הוי"ה, אשר כפי המבואר קיבץ מטעם זה את י"ב האבנים. וזהו שפירש רש"י: "שיחול שמו עלי מתחילה ועד סוף", פירוש, שיחיל הקב"ה את שמו הוי"ה, "מתחילה ועד סוף", כל י"ב הצירופים מן הצירוף הראשון עד הצירוף האחרון, "שלא ימצא פסול בזרע", כי אם ימצא פסול באחד מ"ב השבטים הרי יחסר צירוף אחד מ"ב הצירופים ולא יוכל להמתיק הדין, אבל על ידי שלא ימצא פסול ב"ב השבטים יחולו על יעקב כל י"ב צירופי השם הוי"ה מתחילה ועד סוף.

לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי' - נדבת משפחת מהדב הי"ו -

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com